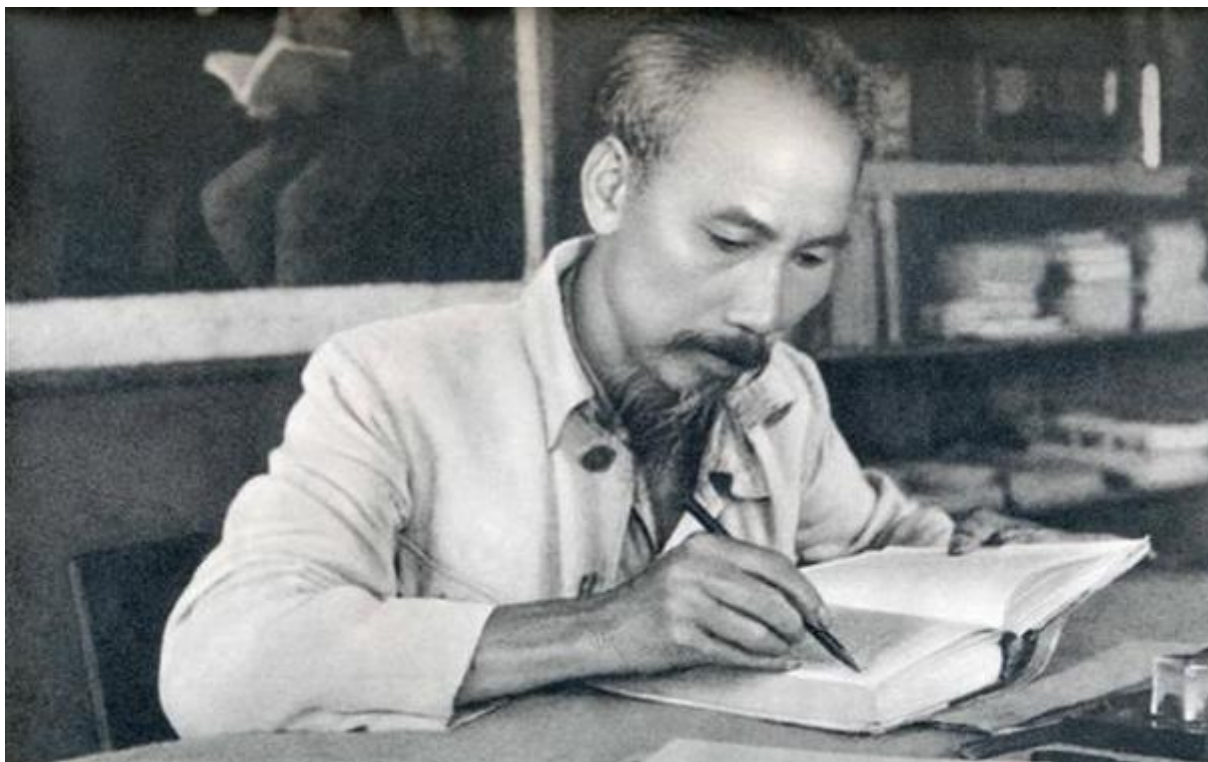

Học tập suốt đời là phẩm chất cao đẹp, xuyên suốt trong tư tưởng của Bác. Bằng tấm gương học tập suốt đời, Bác đã để lại nhiều bài học và những chỉ dẫn quý báu, trong đó có những nội dung rất cơ bản mà chúng ta cần học tập và noi theo.

Bác Hồ - tấm gương học tập suốt đời

Tự học là hoạt động có mục đích của con người, là điều cần thiết và rất quan trọng trong quá trình tiếp nhận tri thức. Bác Hồ học ở trường lớp không nhiều mà tự học là chính, đó là phẩm chất nổi bật ở Bác. Trong lý lịch tự khai ở Đảng Cộng sản Pháp năm 1920 cũng như tham dự một số hội nghị và đại hội của Quốc tế Cộng sản năm 1924, Bác đều ghi ở phần trình độ học vấn là: Tự học. Năm 1961, tại Hội nghị chuyên đề sinh viên quốc tế họp ở Việt Nam, Bác kể: “Về văn hóa: Tôi chỉ học hết lớp tiểu học... Về hiểu biết phổ thông: Năm 17 tuổi, tôi mới thấy ngọn đèn điện lần đầu tiên, 20 tuổi mới nghe ra-đi-ô lần đầu tiên...”(1). Năm 1959, nói chuyện tại Trường Đại học Pát-gia-gia-ran (Indônêxia), Bác kể: “Khi còn trẻ, tôi không có dịp đến trường đại học. Tôi đi du lịch và làm việc, đó là trường đại học của tôi. Trường học ấy đã dạy cho tôi khoa học xã hội. Nó dạy cho tôi cách yêu, cách ghét, yêu nước, yêu loài người, yêu dân chủ, hòa bình và căm ghét áp bức, ích kỷ v.v... Trường học ấy đã dạy tôi khoa học quân sự, lịch sử và chính trị...”(2).

Những năm sống và hoạt động ở nước ngoài, Bác Hồ đã tự học tập, rèn luyện trong thực tế sinh động ở các nước thuộc địa, các nước thực dân, đế quốc, trong phong trào đấu tranh của giai cấp công nhân và nhân dân các dân tộc bị áp bức. Chính từ thực tiễn ấy, Bác đã tìm thấy lý luận Mác-Lênin, cảm nang thần kỳ để cứu dân, cứu nước. Trong quá trình lãnh đạo cách mạng Việt Nam, trên cơ sở kế thừa chủ nghĩa yêu nước, truyền thống tốt đẹp của dân tộc và tinh hoa trí tuệ của nhân loại, Bác đã cùng với Đảng ta vận dụng một cách sáng tạo lý luận Mác-Lênin vào thực tiễn Việt Nam, đưa cách mạng nước ta đi từ thắng lợi này đến thắng lợi khác.

Sau này, ở cương vị đứng đầu Đảng và Nhà nước ta, Bác thường nhắc nhở mọi người học lý luận đồng thời học trong thực tiễn. Bác giải thích: Lý luận là đem thực tế trong lịch sử, trong kinh nghiệm, trong các cuộc đấu tranh, xem xét, so sánh thật kỹ lưỡng, rõ ràng, làm thành kết luận, rồi đem nó chứng minh với

thực tế. Bác ví: “Lý luận như cái tên hoặc viên đạn. Thực hành như cái đích để bắn. Có tên mà không bắn, hoặc bắn lung tung, cũng như không có tên. Lý luận cốt để áp dụng vào thực tế. Chỉ học thuộc lòng để đem lờ thiên hạ thì lý luận ấy cũng vô ích”(7). Vì thế, Bác yêu cầu mọi người phải vừa học, vừa làm, học để áp dụng vào thực tiễn công tác. Trong lúc học lý thuyết phải nghiên cứu công việc thực tế. Bác còn giải thích: Thời kỳ học ở nhà trường chưa thể cung cấp những kiến thức đầy đủ và sâu rộng; nó mới chỉ giúp ta được những điều căn bản, định rõ cho ta một phương hướng đi cho khỏi lầm đường và gọi cho ta lòng ham muốn nghiên cứu. Còn sau khi ra trường làm việc, phải nghiên cứu không những trong sách vở, mà còn phải nghiên cứu ngay trong thực tiễn công tác của mình, phải vừa làm, vừa học. Bác khuyên mọi người: “Học trong xã hội học trong thực tế, học ở quần chúng”.

Quan điểm của Bác là: “siêng học tập thì mau biết. Siêng nghĩ ngợi thì hay có sáng kiến”, “kế hoạch một phần, biện pháp phải hai phần và quyết tâm phải ba phần”, “học mãi để tiến bộ mãi, càng tiến bộ, càng thấy càng phải học thêm”... Bác đòi hỏi mọi người học tập phải có quyết tâm cao, vì học tập là công việc phải tiếp tục suốt đời, suốt đời phải gắn liền lý luận với công tác thực tế. Không ai có thể tự cho mình đã biết đủ rồi, biết hết rồi, nên phải thường xuyên học và hành để tiến bộ không ngừng. Trong quá trình lãnh đạo và điều hành đất nước, Bác rất quan tâm đến việc học tập của mọi tầng lớp nhân dân. (1) Đối với đảng viên, Bác yêu cầu: Tất cả các đảng viên phải cố gắng học tập, coi việc học tập lý luận chính trị là nhiệm vụ quan trọng của mình. (2) Với đảng viên, cán bộ hoạt động lâu năm, Bác nói: “Công việc càng ngày, càng nhiều, càng mới. Một mặt, Đảng phải đào tạo, dìu dắt đồng chí trẻ. Một mặt, đảng viên già phải cố gắng mà học. Tôi năm nay 71 tuổi, ngày nào cũng phải học. Việc lớn, việc nhỏ, tôi phải tham gia. Công việc cứ tiến mãi. Không học thì không theo kịp, công việc nó sẽ gạt mình lại phía sau”(11). Bác nói với lớp huấn luyện đảng viên mới: “Bác thường nghe nói có đồng chí mới 40 tuổi mà đã cho mình là già cho nên ít chịu học tập. Nghĩ như vậy là không đúng, 40 tuổi chưa phải là già. Bác đã 76 tuổi nhưng vẫn cố gắng học thêm. Chúng ta phải học và hoạt động cách mạng suốt đời.

Còn sống thì còn phải học, còn phải hoạt động cách mạng”(12). (3) Đối với người cao tuổi, Bác động viên: Càng già càng phải tham gia mọi việc cách mạng: phải học tập văn hóa, kinh nghiệm công tác. (4) Đối với phụ nữ, Bác dặn: Gắng học tập chính trị, học tập văn hóa, kỹ thuật; nâng cao tinh thần yêu nước và giác ngộ xã hội chủ nghĩa. (5) Đối với thanh niên, Bác nhắc: Phải cố gắng học hỏi để không ngừng nâng cao trình độ chính trị, văn hóa, kỹ thuật để phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân. (6) Đối với thiếu nhi, ngay từ năm 1948, Bác đã chỉ ra cách tổ chức học tập từ 5 đến 10 cháu nên tổ chức thành một đội giúp nhau học hành. Sau này, Bác khuyên: Yêu Tổ quốc, yêu đồng bào; học tập tốt, lao động tốt; đoàn kết tốt, kỷ luật tốt; giữ gìn vệ sinh; khiêm tốn, thật thà, dũng cảm.

Bác còn động viên mọi người: “Phải có lòng ham tiến bộ, ham học hỏi, học luôn, học mãi”. Bác còn căn dặn: “Không sợ khó, có quyết tâm. Không biết thì phải cố gắng học, mà cố gắng học thì nhất định học được”. Đây là những tổng kết đầy ý nghĩa của việc học tập suốt đời. Điều đó đòi hỏi phải gắn học với hành, học để vận dụng sáng tạo vào trong thực tế công tác, trong cuộc sống, học để ứng xử với bản thân, với mọi người, với thực tế cuộc sống, để cống hiến cho sự nghiệp xây dựng đất nước. Vì thế, Bác luôn nhắc nhở mọi người rằng, làm nghề gì cũng phải học và phải ham học, học trong công việc hằng ngày, trong việc lớn cũng như việc nhỏ, việc cao cũng như việc thấp. Theo Bác, học cốt để làm, học mà không làm, học mấy cũng không tác dụng, học mấy cũng vô ích. Học cốt để áp dụng vào công việc thực tế, lý thuyết mà không áp dụng vào thực tế là lý thuyết suông. Chỉ học thuộc lòng lý thuyết để đem lờ thiên hạ thì lý thuyết ấy cũng vô ích. Theo Bác, “vừa học, vừa làm”, “học tập tốt, lao động tốt”, “học để áp dụng trong thực tế” là khẩu hiệu thực hiện phương châm “học đi đôi với hành”. Rõ ràng là từ lời nói đến việc làm cho thấy, Bác

Hồ là một tấm gương “Học không biết chán”, “Học, học nữa, học mãi”, “Học không bao giờ ngừng” - một tấm gương học suốt đời.

PGS. TS. Lê Văn Yên - Nhà Xuất bản Chính trị quốc gia - Sự thật

(1,6,8,9,12,13) Hồ Chí Minh: Toàn tập, Nxb CTQG,H.2011, t.10, tr.389, 367, 371, 126-127, 465, 590.(2,5)
Hội thảo quốc tế về Chủ tịch Hồ Chí Minh, Nxb Khoa học xã hội, H.1990, tr.80, 113.

(7,10,11,14) Hồ Chí Minh: Toàn tập, Sđd, t.5, tr.235, 99; t.12, tr.92; t.6, tr.257.

(3,4) Trần Dân Tiên: Những mẩu chuyện về đời hoạt động của Hồ Chủ tịch, Nxb Sự thật, H.1984, tr.17, 28.